

International Science Group

ISG-KONF.COM

XVI
INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"INNOVATIVE TRENDS OF SCIENCE AND PRACTICE,
TASKS AND WAYS TO SOLVE THEM"

Athens, Greece
April 26 - 29, 2022

ISBN 979-8-88526-740-3

DOI 10.46299/ISG.2022.1.16

INNOVATIVE TRENDS OF SCIENCE AND PRACTICE, TASKS AND WAYS TO SOLVE THEM

Proceedings of the XVI International Scientific and Practical Conference

Athens, Greece
April 26 – 29, 2022

INNOVATIVE TRENDS OF SCIENCE AND PRACTICE, TASKS AND WAYS
TO SOLVE THEM

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The XVI International Scientific and Practical Conference «Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them», April 26 – 29, 2022, Athens, Greece. 799 p.

ISBN – 979-8-88526-740-3

DOI – 10.46299/ISG.2022.1.16

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Kanyovska Lyudmila Volodymyrivna</u>	Associate Professor of the Department of Internal Medicine
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

INNOVATIVE TRENDS OF SCIENCE AND PRACTICE, TASKS AND WAYS
TO SOLVE THEM

133.	Гайнуллина Ф.А., Аканова А.А., Хасенова Ш.Ж., Акбердина А.К., Молдашева Р.А. ЛИТЕРАТУРНОЕ КРАЕВЕДЕНИЕ ВОСТОЧНОГО КАЗАХСТАНА: К ВОПРОСУ О СТАНОВЛЕНИИ КАЗАХСКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ НАЧАЛА 20 ВЕКА	567
134.	Долгушева Т.В. ЭТИЧЕСКИЙ КОМПОНЕНТ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЙ	575
135.	Ильясова М.Д., Жаппар К.З. ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА СЛЕНГА В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ НА ПРИМЕРЕ СЕРИАЛОВ	585
136.	Кайдарова Б.М. НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЙ ХАРАКТЕР СТЕРЕОТИПИЗИРОВАННЫХ ЯЗЫКОВЫХ ОБРАЗОВ	591
137.	Киквидзе И.Д., Квантре В.Б. К ВОПРОСУ О РОЛИ ОБУЧЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМАМ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ	595
138.	Набок М.М. ДУХОВНО-СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА НАРОДНОЇ ПОЕЗІЇ УКРАЇНЦІВ	597
139.	Нестерчук К.М., Пігур М.В. ФІГУРИ ПОЕТИЧНОГО СИНТАКСИСУ У ВІРШАХ ЗІ ЗБІРКИ «ТРИСТА ПОЕЗІЙ» ЛІНИ КОСТЕНКО	600
140.	Пузанов В. МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО БОГАТСТВО НА ЕВРОПСКАТА КУЛТУРА	606
141.	Хоменко Т.А. МІФОЛОГЕМА КОРАБЛЯ В МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ДАВНІХ ГЕРМАНЦІВ	608
PHILOSOPHICAL SCIENCES		
142.	Koval V. FORMATION OF "DIGITAL MAN" AND "DIGITAL SOCIETY BY MEANS OF ADVERTISING COMMUNICATION	611

ФІГУРИ ПОЕТИЧНОГО СИНТАКСИСУ У ВІРШАХ ЗІ ЗБІРКИ «ТРИСТА ПОЕЗІЙ» ЛІНИ КОСТЕНКО

Нестерчук Катерина Миколаївна
студентка факультету філології і журналістики

Пігур Мирослава Василівна
науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
Тернопіль, Україна

Поетична творчість Ліни Василівни Костенко вже неодноразово посідала чільне місце в мовознавчих студіях. Особливості функціонування одиниць синтаксису в художньому мовленні поетеси досліджували О. О. Кузьмич, О. О. Тележкіна, В. І. Тихоша, Г. М. Удовиченко, І. М. Бабій, С. А. Бузько, Л. С. Рабанюк, У. Б. Галів, Л. В. Прокопчук і Л. А. Озеранська [1, с. 12]. Однак сьогодні все-таки малодосліджені стилістичні можливості синтаксичних конструкцій у віршах та уривках з історичних романів і поем Ліни Костенко, що ввійшли до збірки «Триста поезій». Тож необхідність висвітлення крізь призму стилістики потенціалу фігур поетичного синтаксису письменниці зумовлює актуальність обраної теми.

Мета розвідки – з'ясувати стилістичні можливості синтаксичних фігур у віршах зі збірки «Триста поезій» Ліни Костенко.

Послугуючись класифікацією Ю. В. Шевельова-Шереха, насамперед з'ясуємо специфіку фігур накопичення, а зокрема *темінації*. Повторення іменника, що є прикладом названої синтаксичної фігури, означає емоційне підкреслення, захоплення ліричним героєм об'єктом, назвою якого є геміноване слово: «А сонце, сонце, сонце – пурпурове! – такого ще ніколи не було» [3, с. 50]; «В моїх садах мелодії Провансу, і жінка, жінка, жінка всіх віків! – за неї лицар гинув без авансу, вона чекала цокоту підків» [3, с. 52]. Гемінація прикметника є вираженням емоційного наголошення на ознаці: «Дощі зарядили, такі затяжні-затяжні» [3, с. 56]. Стилістичний потенціал гемінованого прислівника полягає у вираженні міри вияву ознаки об'єкта: «І серцю в грудях тісно, тісно, тісно!» [3, с. 84]; «І трішки-трішки вередливі, і дуже-дуже молоді» [3, с. 92]. Гемінація дієслова теперішнього часу означає тривалість дії: «А я лечу, лечу, лечу, лечу!» [3, с. 120]. До того ж знаходимо трикратне повторення простого, двоскладного, непоширеного речення, що також називаємо гемінацією: «– Ми велетні, ми велетні, ми велетні» [3, с. 109]; «Минає день, минає день, минає день!» [3, с. 120].

Плеоназмом є такі синтаксичні одиниці зі словами «одного кореня, поставлених у граматичну залежність одне від одного» [4, с. 151]: «Ні в слугах не служили, ні в ескорті, попихачів вважаючи за тлю» [3, с. 160]; «І нема на світі рівні комаровій комарівні. <...> Ні вікна, ані зорі, – комарюють комарі» [3, с. 219]; «Хай буде все небачене побачено. Хай буде все пробачене пробачено»

[3, с. 243]; «Дорога в дорозі» [3, с. 350]; «Не забувайте незабутнє, воно вже інеєм взялось!» [3, с. 388]. Стилістичні можливості наведених фігур виявляються у виділенні понять, які умовно є найважливішими у реченні. Крім того, «вони створюють враження синтаксичної вивершености речення» [4, с. 151].

У поезіях Ліни Костенко трапляються й приклади *ампліфікації*. І важливим є те, що у кожному творі вони виконують різні стилістичні функції. До прикладу, у такій ампліфікації: «Уже не йдеш наосліп, навмання» [3, с. 122], – є підкреслення і уточнення синонімічних слів. Також спостерігаємо поглиблення і посилення поняття у таких прикладах названої синтаксичної фігури: «Ні даху ж, ні притулку, – буквар їм на умі!» [3, с. 142]; «А ти ж, моє місто, – єдине, одне!» [3, с. 151]. Трапляються приклади ампліфікації, у яких, здавалося б, є звичайне перелічення синонімів, наприклад: «Були раби, служниці, барди, лише цариці не було» [16, с. 146], – проте, з'ясувавши значення кожного з понять, переконуємося у тому, що тут ампліфікація виправдана. Адже її стилістичний потенціал полягає в експресивній конкретизації висловлювання. Аналогічно тлумачимо такий приклад фігури, як: «А вранці встала в блиску свої слави, вся в діамантах, золоті, парчі» [3, с. 168].

Ампліфіковані синтаксичні одиниці, розміщені в порядку наростання, розглядаємо як *градацію*: «Розкажу тобі думку таємну, дивний здогад мене обпік: я залишуся в серці твоєму на сьогодні, на завтра, навік» [3, с. 26]; «І ми пройшли, проїхали, промчали, ми пролетіли, власне, пропливли» [3, с. 180]; «Страждаю, мучусь, і живу, і гину, благословляю біль твоїх тенет» [3, с. 378]; «Хтось ними плакав, мучився, болів, із них почав і ними ж і завершив» [3, с. 390]. Стилістичні функції градації у наведених фігурах синтаксису виявляються в умовній динамічності, поступовому напруженні понять.

Прикладами *анафори* є такі конструкції: «Такої чистої печалі, / такої спраглої жаги, / такого зойку у мовчанні, / такого сяйва навкруги» [3, с. 21]; «Це переждати, пережидати, / це передвічне навперехрест, / це як перестріг – тебе перестріти, / це як переступ – слово і жест» [3, с. 33]; «Вони ж гусей тут пасли в конюшині, / вони ж тут руки дряпали в шипшині, / вони ж на цьому вигоні росли» [3, с. 157]; «Вечірнє сонце, дякую за день! / Вечірнє сонце, дякую за втому» [3, с. 278]; «Учора все було зелене. / Учора все іще було» [3, с. 321]. Важливо зазначити, що у поезіях синтаксичний паралелізм, зумовлений анафорою, разом із ритмічним паралелізмом виконують експресивну функцію.

Схожий стилістичний потенціал вбачаємо в таких прикладах *епіфори*: «А Дике Поле, Дике Поле! – / по груди коням деревій. / А мати свій городець поле, – / все ще у пам'яті твоїй» [3, с. 101]; «Боже – вільний... / Боже, я – вільний!» [3, с. 125]; «У нього творча криза. / – Що?.. У нього творча криза?! / – Так, у нього творча криза. / Він написав геніальних танечниць. / – То у нього творча криза / чи він написав геніальних танечниць? / – У нього дуже творча криза. / Він уже викинув танечниць. / Він уже пише безконечність» [3, с. 128-129]. Ці лексико-синтаксичні фігури, безумовно, посилюють виразність поетичного тексту. Крім того, у кількох конструкціях присутнє поєднання анафори й епіфори, що зумовлює зростання експресії повторів.

Стилістичні можливості такого виду повтору, як *анадиплоза*, полягають передусім у підкресленні тривалості викладу та емоційному наголошенні на об'єкті, назва якого повторюється: «А море, мамо, аморе, амо, / аморе, амо! А ти єдин» [3, с. 38]; «І потім – його відхилив професор N. / – Професор N? Це ж нежить мистецтва, нежить!» [3, с. 129]; «І я гукаю: – Су-ви-де!.. / – ...ви де? / – Ви де?.. Ви де?.. – відгукується Сувид» [3, с. 189]; «А вже здавалось, що живого нерва, / живого нерва не було в мені!» [3, с. 277]; «Дивлюсь, щоб там якої кузки, / якої кузки не було» [3, с. 339].

Функції *кільця* у поезіях найчастіше виявляються у зв'язуванні початку та кінця твору, а також в окресленні частини тексту у вірші повтором однакового рядка: «В маєтку гетьмана Івана Сулими, / в сучасному селі, що зветься Сулимівка, / <...> / А що такого? Підлітки на конях... / В маєтку гетьмана... Івана Сулими...» [3, с. 110]; «Я вранці голос горлиці люблю. / Чи, може, це ввижається мені / той несказаний камертон природи, / де зорі ясні і де тихі води? – / Я вранці голос горлиці люблю!» [3, с. 317].

Далі звернемо увагу на фігури недоговорення, якими є емоційно-неповні синтаксичні одиниці. Зазвичай, вони вживаються у поетичному мовленні для того, щоб «піднести емоційний тонус викладу – обмежити речення до найістотніших слів, які мають найбільше логічне і почуттєве значення» [4, с. 148].

У поетичному синтаксисі Ліни Василівни *еліпсами* є такі конструкції: «Моя свобода завжди при мені» [3, с. 10]; «Там, може, пограбовані гроби і заіржавіла лампа Аладина» [3, с. 22]; «На карті місяця теж моря» [3, с. 38]; «Це вже невидимі причали в глибокій пам'яті Дніпра» [3, с. 82]. У наведених прикладах еліпсу спостерігаємо відсутність дієслівного присудка, що не встановлюється з контексту. Тож щодо синтаксичної будови цих одиниць насамперед можемо охарактеризувати їх так: речення прості, двоскладні, неповні. Проте у площині стилістики вони вважаються семантично повними, що засвідчується наявністю другорядних членів речення, завдяки яким можливий еліпсис присудка. Стилістичний потенціал еліпсу полягає у вираженні почуттів та емоцій мовця, що зумовлюють неможливість дібрати потрібне слово.

Анаколютом вважаємо такі синтаксичні одиниці: «І юнаки, верткі від мімікрії, вже перешиті на новий фасон, – хто зна од чого очі щось мокріють, і сниться їм якийсь забутий сон...» [3, с. 137]; «А в сні далекому, туманному, не похиляючи траву – Дюймовочка в листочку капустяному, – я у життя із вічності пливу» [3, с. 328]. У поезіях ці приклади переходу від однієї синтаксичної конструкції до іншої, на нашу думку, є цілком логічними навіть попри те, що, зазвичай, такий синтаксичний лад є стилістичною помилкою. Ця логічність забезпечується стилістичними можливостями анаколюту, що реалізуються у вираженні тональності і настроєвості твору.

Про мовчання поетеси у середині розпочатої думки дає змогу дізнатися використана у поезіях *апосіопеза*, прикладами якої є такі речення: «Аж поки мене понесуть із калиною туди... ну, звідки... Тоді вже що ж...» [3, с. 57]; «Тік-так, тік-так... і в цьому вся трагічність» [3, с. 88]; «Бо, знаєте... із каторги в салони... не зразу усміхнеться чоловік...» [3, с. 116]; «А цей баркас... чого

розбився він?..» [3, с. 343]. Використовуючи стилістичні можливості цих фігур, письменниця передає свій внутрішній стан, зокрема, схвильованість.

Третім різновидом у класифікації Ю. В. Шевельова є фігури ритмізації, серед яких розглянемо *синтаксичний паралелізм* і *хіазм*. У поетичному синтаксисі Ліни Костенко прикладами першої фігури є такі речення: «– Ми велетні, ми велетні, ми велетні. / Ми телепні, ми телепні, ми телепні!» [3, с. 109]; «Тоді її пригорнуть і обнімуть. / Тоді її розгорнуть і однімуть...» [3, с. 136]; «Ми на колесах до фойє причалили. / Ми на пуантах в тишу увійшли» [3, с. 180]; «На старих фотографіях всі молоді. / На старих фотографіях мертві сміються» [3, с. 352]; «Весна пливе під парусом акацій, / Зима пливе під парусом снігів» [3, с. 360]. Стилiстичний потенціал запропонованих фігур, що ускладнені анафорою, вбачаємо у ритмічності поезій, що зумовлена таким розміщенням членів речення: підмет + присудок (1-й приклад); обставина + додаток + однорідні присудки (2-й приклад); підмет + додаток + обставина + присудок (3-й приклад); означення + обставина + підмет + присудок (4-й приклад); підмет + присудок + обставина + означення (5-й приклад).

Прямо протилежне розміщення членів речення в синтаксичних конструкціях знаходимо у таких прикладах *хіазму*: «Життя соталось, соталось. Лишився клубочок болю» [3, с. 23] (підмет + однорідні присудки / присудок + підмет + означення); «А дядько цвѣохкає сумлінно. За ним вибрикує лоша» [3, с. 342] (підмет + присудок + обставина / обставина + присудок + підмет); «Дикі гуси летять. Пролітає Івасик-Телесик» [3, с. 351] (означення + підмет + присудок / присудок + підмет); «На віях тиші мерехтять сніжинки. Зима крізь вії дивиться на світ» [3, с. 359] (обставина + означення + присудок + підмет / підмет + обставина + присудок + додаток). На нашу думку, стилістичні можливості хіазму реалізовано у створенні структурної та інтонаційної різноманітності у паралельній синтаксичній будові частини вірша.

Остання група синтаксичних конструкцій, згідно з Ю. В. Шевельовим, називається фігурами діалогізації. Їхня стилістична роль у поетичному синтаксисі полягає в живій і не впорядкованій механічно грі «різних інтонацій: запитання, оклики, перебивання, недомовки, звертання, вставні слова тощо» [3, с. 155]. Відрадно, що у віршах Ліни Костенко зі збірки «Триста поезій» *риторичне питання* – одна з фігур діалогізації – використовується досить часто, що свідчить про неабияку талановитість письменниці, яка виявлена у створенні інтонаційної різноманітності у поетичному тексті та в умовному залученні реципієнта до участі в змальованих подіях. Прикладами є такі речення: «Тільки де ж те обличчя, що личило нам, щоб дивитись на себе в ці води?!» [3, с. 107]; «Лиш табуленці, з тих усіх навколишніх, – і як таких тримає ще земля?! – не те що не стояли там навколiшках, а навіть не вітали короля» [3, с. 160]; «Якщо за коня – півцарства, то що ж тоді за любов?!» [3, с. 164]; «А якщо доведеться чекати мене роки? <...> А якщо не вернуся я звідти?..» [3, с. 167]; «Яка вже там красуня з тої Анни?» [3, с. 169]; «А в нагороду хто вдячен був коли цьому народу?!» [3, с. 271]; «Чи боліло в Адама ребро, коли Бог дав жону чоловіку?» [3, с. 282].

Крім того, поезії наповнені *риторичними окликами*: «І не боюсь донощика в трактирі, бо все кажу у вічі королю!» [3, с. 175]; «Мене не можуть люди не

почути – душа в мені розгойдана, як дзвін!» [3, с. 272]; «О, як мені жилось і як мені страждалось! І як мені навіки взнаки воно далось!» [3, с. 290]; «Здається, часу і не гаю, а не встигаю, не встигаю! Щодня себе перемагаю, від суєти застерігаю, і знов до стрічки добігаю, і знов себе перемагаю, і не встигати не встигаю, і ні хвилиночки ж не гаю!» [3, с. 292]; «А через півжиття, коли ти вже здоровий, ця нереальна мить – як сон серед садів!» [3, с. 323]; «І хто б там що кому не говорив, а згине зло і правда переможе!» [3, с. 325] «Криши, ламай, троци стереотипи!» [3, с. 369]. Стилістичні функції риторичних окликів реалізуються у вираженні почуттів мовця і персуазивності.

У поетичному синтаксисі Ліни Василівни помітне місце посідають *риторичні звертання*. Стилістичний потенціал цих фігур та використання їх у художньому мовленні, ймовірно, полягає в тому, що письменниця прагне повернути таким чином увагу реципієнта до певної неживої істоти, абстрактного поняття, відсутньої особи або цілеспрямовано висловитися саме до названого об'єкта. Наприклад: «Мій милий, мандрівнику гордий!» [3, с. 14]; «Божевілля моє, божемилля, богомилля моїм сльозам!» [3, с. 22]; «Зорі стозорі, ви що – телепати?» [3, с. 33]; «Моя любове! Я перед тобою» [3, с. 49]; «Місто, премісто, прамісто моє!» [3, с. 64]; «Моя муко, ти ходиш по грані!» [3, с. 124]; «Ну, що ж, епохо, їж мене, висоту!» [3, с. 184].

І насамкінець зазначимо, що в досліджуваних поезіях досить цікавою фігурою, на наш погляд, є й *антиципаційні запитання*, котрі у своїх віршах авторка ставить сама собі і зразу ж відповідає на них: «Бо хто ти для мене? Сторонній» [3, с. 23]; «Але чому я думаю про Вас? Я Вас давно забути вже повинна» [3, с. 32]; «Що в нас було? Любов і літо» [3, с. 50]; «А тепер... Що тепер? Моє серце навіки стерпне» [3, с. 62]; «І що зорю? Який засію лан? За Чорним Шляхом, за Великим Лугом» [3, с. 119] «А що? І я спочину на хвилинку» [3, с. 356]. Стилістичні можливості цього виду фігур діалогізації вбачаємо в активізації уваги читача.

Таким чином, фігури накопичення, недоговорення, ритмізації і діалогізації є яскравим феноменом у поетичному синтаксисі Ліни Костенко. Очевидно, що використання їх письменницею у своїх творах не випадкове, їхня роль у віршах надто важлива, тому що вони «дають змогу надати викладові того чи того характеру: то плинно-ритмічного, то переривчасто-діалогічного; підкреслити окремі слова або спосіб зв'язку між ланками тексту» [4, с. 156]. Отже, неабиякої уваги варте вивчення не лише синтаксичної будови названих фігур, а й осмислення їхнього стилістичного потенціалу.

Список літератури

1. Голтвеницька М. В. Просте речення в поетичному синтаксисі Ліни Костенко: структурно-граматичний і функційно-стилістичний аналіз (на матеріалі збірки «Мадонна Перехресть»). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. 2021. Том 32 (71). № 1. Ч. 1. С. 12-16. Режим доступу: <http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua.pdf> (дата звернення: 25.01.2022)

2. Єрмоленко С. Функціональний підхід у методиці навчання української мови (на рівні синтаксису). *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія : Педагогіка. 2017. № 2. С. 111-118. Режим доступу: http://Nvmdpu_2017_2_18.pdf (дата звернення: 14.01.2022)

3. Костенко Ліна. Триста поезій. Вибрані вірші. 21-ше вид. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021. 416 с. : серія «Українська Поетична Антологія».

4. Шерех Ю. Нарис сучасної української літературної мови / Юрій Шерех. Мюнхен : Молоде життя, 1951. 402 с.